

ÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Bydeskuti Boldizsár naplója. (V. közlemény). Közli K. Papp Miklós. — Mednyánszky Jónás jelentései II. Rákóczy Györgyhöz és ennek anyjához. (XIV. közlemény). Közli Szilágyi Sándor. — *Deliberationes quaedam Dominorum Statuum etc. in generalibus eorundem comitiis. Consultatio Fogarasiensis.* — Deés város levéltára. (XI. közlemény). Közli K. Papp Miklós. — Wesselényi Ferencz leveles tárczájából. (VII. közlemény). Közli Szilágyi Sándor. — Kőlcsey Ferencz hátrahagyott leveleiből. — Tárca: Fáy András levelei idősebb Wesselényi Miklóshoz.

BYDESKUTI BOLDIZSÁR NAPLÓJA.

Közli: K. Papp Miklós.

(Folytatás.)

Prima Martii volt Urunk ő Nagysága szemben az mezőn Csáki László Urammal és ott beszélgettek egy óráig ketten.

Anno 1697. die 16-dik kedd nap Bécsben az halpiacson vették fejét egy lutrána leánnak kilencz tíz óra között reggel, hogy pápistává lett volt, és bemenvén az templomban, communicálván az ostyát kivévén az szájából, és az szállásán az

késsel általverte, azért vették fejét és az jobb kezét el is vágták.

18-dik volt Urunk ő Nagysága az favoritában az király Turnerusásán.

3-tia Augusti voltunk ketten Kovásznai Sámuel Urammal Leopoldstadtban és m. h. G. L. N. N. M. C. S. É. Z. T. II. 5.

2-da Augusti voltak Urunknál ebéden Teleki László Uram és baron Gracz és Komornyik Pál, az Sivistriai király követje is baron Au, baron — és a két Biró.

2-da Martij volt Urunk ő Nagysága estve hat órakor audientian az királynál ő felségénél, eodem die volt Urunknál Bottyányi Ferencz Uram ő Nagysága.

3-ik Martij volt Urunk ő Nagysága Vodemont fejedelelemnél, eodem die volt Urunk ő Nagysága ki az Dunán lévő hidaknak nézésére.

4-ik volt Urunk ő Nagysága Csáki László Uramnál.

5-ik volt Urunk ő Nagysága Badensis hercegnél.

6-ik volt Urunknál ebéden Dúló Ádám Uram, eodem die volt Urunk Vodemont fejedelelemnél.

7-ik volt Urunknál ebéden Keczer György Uram ő Kegyelme.

8-ik volt Urunk ő Nagysága Csáki László Uramnál, eodem die láttatá meg méltóságos Bán Uram ő Nagysága Urunkat ő Nagyságát.

9-ik volt ő Nagysága ki maga mulatozására.

10-ik nullibi.

11-ik volt Urunk Palatinus Uram ő hercegségénél, eodem die volt Urunk az magyar Cancellariusnál Matyasóczki Uramnál ő Nagyságánál.

12-ik volt Urunknál Pál deák, Tarkoz Mátyás és Káposztás János az adjutant.

13-ik voltanak Urunknál ebéden Teleki László Uram, Pál deák, Tarkoz Mátyás és Káposztás János Uraimék.

14-ik volt Urunknál gróf Kinigsegh.

15-ik volt Urunk ő Nagysága gróf Kiniczky Uramnál, eodem die volt Urunk ki a mezőre mulatni.

16-ik volt Urunk Cardinalis ő Eminentiájánál, eodem die volt Urunk Csáki László Uramnál.

17-ik volt Urunk Vodemont fejedelemnél ő herczegségénél.

18-ik volt Urunk palatinus ő Herczegségénél.

19-ik volt Urunk ő Nagysága az király ő felsége udvarlására Jósep napján, lévén eodem die Urunknál Kálnaki Uram, eodem die ebéden volt Kelemen Uram ő Kegyelme.

20-ik volt Urunk szemben Csáki László Urammal az mezőn kin sétálván, eodem die volt Urunk Vodemont fejedelemnél.

21-ik volt Urunk az nagy favoritában, onnét megjöven ment fel udvarhoz, holmi tüzes szerszámokat hántak, annak nézésére.

22-ik nullibi.

23-ik volt Urunk Csáki László Uramnál, eodem die volt Urunknál ebéden Teleki László Uram.

24-ik volt Urunk ő Nagysága Vodemont fejedelemnél.

25-ik voltanak ebéden Urunknál Pál deák és Tarkoz Mátyás és Káposztás János Uramék.

26-ik volt Urunk Rabutinné asszonyomnál.

27-ik volt Urunknál Csáki László Uram, eodem die volt Urunk kin az bécsi püspöknek az kertjében, eodem die estve volt Urunknál az Horváthországi Bán méltóságos Battyáni Ádám Uram ő Nagysága.

28-ik volt Urunk ő Nagysága Karafa Uramnál, eodem die volt Urunk pater Millernél és pater Volfnál, eodem die volt Urunk gróf Csáki György Uram ő Nagysága fainak candidatiojára, eodem die volt Urunknál ebéden Fe.i, eodem die volt estve Teleki Uram vacsorán Urunknál.

29-ik volt Urunk az Saxsonai Electornál

ő Herczegségénél, eodem die volt Urunk Csáki László Uramnál.

30-ik volt Urunk az Kineksegh kertében.

31-ik volt Urunknál ebéden Feri Uram ő Kegyelme.

1-a Aprilis volt Urunk ő Nagysága az loteringusnál ő Herczegségénél.

2-da volt Urunknál ebéden Czakó Uram, eodem die volt Teleki Uram ő Kegyelme.

3-dik volt Urunknál Kineksegh Uram ő Nagysága.

4-ik volt Urunknál ebéden Teleki László Uram, Kineksegh, eodem die volt Urunknál Kálnaki Uram, eodem die volt Urunk ő felsége udvarlására.

5. Nullibi.

6-ik volt Urunk az Augustianusok templomában, az császár ő felsége is ott volt.

7-ik Aprilis volt Urunk ő Nagysága az communióra az hollandiai követnél, eodem die volt Urunknál Csáki László Uram ő Nagysága.

8-ik volt Urunknál ebéden az ifu Salmisnak instructora Feri, Henter Uram, Czakó Uram.

9-ik volt Urunk az császár ő felsége udvarlására, eodem die volt Urunk ő Nagysága az Saxoniai Electornál.

10-ik ment el az Ur Bethlen László Uram Posonban, eodem die volt Urunk Csáki László Uramnál.

11-ik volt Urunk Vodemont fejedelemnél Regimenti egy kapitány.

Eodem die volt Ferier uram, eodem die volt Baron Amtser, az huszti commendans.

12-ik volt Urunk ő Nagysága az császár ő felsége tárházában gróf Csáki László Urammal együtt, eodem die volt Urunk ő Nagysága kin sétálni hintón az méltóságos Horváthországi Bánnal ő Nagyságával.

13-ik volt Urunk ő Nagysága Csáki László Uramnál.

14-ik volt Urunk ő Nagysága az császár ő felsége udvarlására estve 6 óraker.

15-ik volt Urunk ő Nagysága az Cardinalis ő Eminentiájánál, eodem die volt Urunknál Feri, eodem die volt Urunk ki az olosznak kertiben.

16-ik volt Urunknál Teleki Uram, eodem

die volt Urunk Vodemont fejedelemnél, eodem die volt ő Nagyságánál Ferier, eodem die volt Urunk az méltóságos Bánnál ebéden Teleki és Kálnaki Uramékkal együtt.

17-ik volt Urunknál Teleki Uram, eodem die volt Urunknál Henter Uram és Czakó Uram.

18-ik volt Urunk Csáki Uramnál, eodem die jött meg az Ur Bethlen László Uram ő Kegyelme Posonból.

19-ik volt Teleki Uram ebéden Urunknál, eodem die ment ki Urunk az nagy favoritában magát mulatni, és oda jövéen az Arkhidux és az kissebbik Loteringus, volt Urunk szemben ő Herczegségekkel és beszélgetett Urunkkal egy óráig az Archidux, és adta oda Urunknak az kezét és Urunk megcsókolta, úgy váltak el egymástól.

20-ik volt Urunk ebéden Teleki Uramnál ő Kegyelménél, voltak ott ő Kegyelménél ebéden Horváthországi bán Bottyáni Ádám, Forgács Simon Uram ő Nagysága, Bethlen László Uram, Sándor Gáspár, Hunyadi László, Dominiczki, Ujvári Uramék, Csáki László Uram ő Nagysága.

21-ik volt Urunk az új favoritában, és ott egybejárta ő Nagysága az császár ő felsége házait.

22-ik volt Urunknál Vécsei István Uram, eodem die volt Urunk Kálnaki Uramnál ebéden, voltanak az Horváthországi Bán, Bethlen László Uram, Zábrágyi püspök és Sándor Gáspár Uram, az magyarországi personalis Mahalányi Uram ő Nagysága, Hunyadi és Dominiczki és az Horváthországi secretarius.

23-ik volt Urunknál Feri, eodem die volt Urunknál Forgács Simon Uram ő Nagysága, eodem die volt Teleki László Uram ő Kegyelme vacsorán Urunknál.

24-ik volt Urunk Vodemont fejedelemnél, eodem die volt Urunknál ebéden Forgács Simon Uram ő Nagysága és Teleki László Uram.

25-ik érkezett Biró Sámuel Uram Erdélyből Bécsben, Gubernator Uramtól ő Nagyságától küldetvén, eodem die volt Urunk Kaprara Uramnál, eodem die volt Urunk Palatinus Uramnál ő Herczegségénél.

26-ik volt Urunk az bécsi püspök kerében magát mulatni, eodem die volt ő Nagy-

ságánál vacsorán Biró Sámuel Uram öcsöstől, eodem die volt ő Nagyságánál pater Hevenyesi Uram, eodem die volt Ferier Uram.

27-ik volt Urunk az király ő felsége házainak nézésére Szembukban.

28-ik volt Urunknál Kálnaki Uram, eodem die voltanak ebéden Urunknál Csáki László Uram, Teleki László Uram, Kálnaki Uram, Kornis Sigmond Uram.

29-ik volt Urunknál ebéden Feri és az ifu Salmis fejedelem instructora, eodem die volt Urunk az favoritában. az császár ő felségének Laxenburgban menésének nézésére.

30-ik volt Urunknál ő Nagyságánál Feri Uram, eodem die volt Urunk az erdélyi dolgokról való conferentiára, hivatván Kinczki Uramtól ő Nagysága.

(Folytatása következik.)

MEDNYÁNSZKY JÓNÁS JELENTÉSEI

II. Rákóczy Györgyhöz és ennek anyjához.

Közli: Szilágyi Sándor.

1658. jun. 12.

XVIII.

(A levél eleje hiánysík.) . . . mulatást, számtalan költségekben van. Azt mondá, érsek uram, hogy három milliónál már többet kültett, minden napra csak konyhájára öt ezer forintja megyen, minden egyéb költség kívül; úgy értettem bizonyosan, hogy ha pünkesd után két hét alatt semmi sem lesz az electióban, hogy vissza kezd júni ő fölsége; az electorok is egymás kezett csudaképen vannak; minap az egész electorok sessiójában jelen levén király urunk is ő fölsége, haidelbergi elector öszveveszván bavariai electornak legatusával, ugyanott sessióban az haidelbergus kalamárist hajított az fejéhez bavarus követinek, az több electorokban is egynehányat megfecskengett az tentával és mindjárt hazament azon haidelbergus; mondják, hogy vittembergi herczeggel ligát csinálnak, az gallushoz akarnak állani; semmi jó nem lesz keztek ott imperiumban is, fegyverben kell eredni nem sokára az imperi-

umnak is, ha azok is az galliai és sueciai dolgok nem accommodáltak. Danus is suecussal ligát csinálnak magok között, azoktul is, félü, valami ne legyen. Most Belgiumba az francusokat és anglusokat igen megtréfálták az spanyorok, mintha Ostendát kezekben akarták volna ejteni; azonba két ezerig bevívén az városban azokat; mind ruinálták, kívül is valókban is sok kár esett, piscator ictu sapit. Sueciai hadak már Pomeraniában vannak nagyobb részint. Vratislaviából mit irnak, annak is páriáját megküldtem nagyságodnak, így Judex Curiae uram levelét is, nuncius helytartóit is. Kérem alázatosan nagyságodat, méltóztatnék oda való állapotoktul is tudósítani, hogy értethessem az nagyságod jót akaróit is; az császár ugyan visszament-í Drinápolytul, és az mely követek érkeztenek most az tatártul és töröktül nagyságodhoz, mivel jüttek, lehet-í jó remenség az accommodálás felül, kit én csak szivesen kívánám hallani. *Szunyog uramnak* megjelentettem az nagyságod kegyelmes ajánlását, hogy sátort küld nagyságod neki; felette igen kedvesen értette; kérem is alázatosan nagyságodat, csak Sárosra méltóztatnék parancsolni, hogy azon sátor hozattatnék, onnéid találunk módot az elhozásban; mivel itten mind táborban készülnék az emberek, igen akarná, hogyha hamar assequálhatná; felette nagy alázatosan keszenvén, nagy engedelmisséggel meg is akarja szolgálni nagyságodnak; bizony sokat is szolgál az az ember nagyságodnak minden occasiókban. Az itt való nagyságod szegény legény szolgájának tavalyi fizetéséről az mint minapi levelében méltóztatott volt nagyságod nekem írnya, hogy makoviczai udvarbiró uramnak nagyságod megparancsolta, hogy megküldje neki azt az tavalyi esztendeire restáló 15 aranyat, kirül irtam volt ő kegyelmének; de azt írja ő kegyelme, hogy még semmi commissiója nem érkezett nagyságodtul felüle; mihelyen leszen commissiója, hogy megküldi; könyörög nyavalyás szegény legény nagyságodnak nyomorult állapotjában, méltóztatnék őtet is, szegényt, kegyelmes emlékezetiben tartani és azon restantiáruul kegyelmesen megelégiteni, tergethetné nyavalyás nyomorult állapotjában magát és az adósságát is megfizethetné, contrahálván azt barbélynak

fizetésire, midőn az nagyságod szolgálatjában szegény megvagdaltatott. Most egyéb nem lévén, kegyelmes uram, kirül kellenék nagyságodnak irnom, tartsa meg isten nagyságodat *stb.* Beczkó die 12. Junii 1658.

Celsitudinis Vestrae

Fidelis et humillimus servus

JONAS MEDNYÁNSZKI m. p.

Judex Curiae uram ő nagysága megírta Francofurtban az nagy embereknek, hogy Kövér Gábor uram nem jó contentummal ment vissza, exaggerálván sokképen ő nagysága az dolgot.

Szintén, hogy elvégeztem kegyelmes uram, ezen irásomat, hozák az nagyságod méltóságos levelét, sub dato 28. Maji. Nádasdi uramnak valót mindjárt elküldtem, érsek uramnak pedig ő nagyságának az nagyságod parancsolatja szerint az nekem irott nagyságod levelét olvasásra elküldtem, követvén ő nagyságát, megbocsássa, hogy mostan nagyságod ő nagyságának nem irhatott; tudom, hogy afféle confidentiát kedvesen veszi érsek uram, ezután is nagyságod úgy irhat nekem, az mikor ő nagyságának nem irhat, hogy azt kezelhessem (*hözölhessem*) ő nagyságának; ad partem pedig irhat nagyságod az többit, *az kit nem kell neki kezelni*; de ha lehet, kegyelmes uram, annál jobb, mennél gyakrabban irhat nagyságod érsek uramnak is ő nagyságának. Irtam Nádasdi uramnak arrul is, hogy kezelje meg opinióját az aránt nagyságoddal; én az én vékony tetszésembül nem itélném gonosznak *Váradhoz való kiszállását*, hogy az erdélyiek meg ne unnák az hadakozó állapotot az országban; csak bizhatnék nagyságod derekason hozzájok, valamit alattomba azon occasioval ne forralnának; hanem ha az eleit az népnek *kihozna magával* nagyságod, az annak provideálhatna, hogy *Erdélyben* az török ne irruálhatna.

Kicsoda csinált az németeknél nagyságod felül oly *vélekedéseket és suspiciokat*, kikirül Kövér Gábor uram irt nagyságodnak, eszében veheti nagyságod felső *írásombul*, midőn itt is az németek előtt, *érsek és Nádasdi előtt* affélet beszélt, ki, elhittem, azért *implacabilis* nagyságodhoz, hogy az nagyságod *jovait szomjuhozza magához tartozó társaival*,

de az érsek mivel azt nem kívánja, azért könnyebben *complacáltathatik*. Mindazáltal, kegyelmes uram, az mint felül is irtam, ha nem *használ is*, csak hogy *ne ártson*, mégis nagyságod *neki is gyakran írna*; mostani idők, kegyelmes uram, megkívánják azt *érseknek, Nádasdinak*, az mint felül is irtam, *nem tesszik*, hogy nagyságod az *resignatióra* offerálta magát, ha az athnamét megadja, hogy félti, hogy az török rámegeyen, csak hogy szígyenbe ne maradjon mostani igyekezetiben és azután lévén occasiója, azt is, mint azelőtt valót, felbontja; igen jóvállának, ha valami modalitás találtatnék abban, hogy csak oly könnyen az ne lenne; mivel — nincs is még oly extremitásokban az dolog, hanem, ha lenni kellenék is annak, azután lennie, midün felül leirt mód szerint Mikes uram által itt is inchoáltatnék az tracta, hogy mind az két helyről egyszersmind securitást assequálhatna nagyságod; mivel már Mikes uram feljün, nagyságod azon szerint is bocsáthatná fel az instructióval. Bizony, kegyelmes uram, csak az tatár ne cselekedjék semmit nagyságod ellen és az Erdély perseveráljon nagyságod mellett, én bizony nem félttem nagyságod dolgát; csak az tatárt, az tatárt kellenék per ordinaria media derekas adománynya is devinciálni magához, abban vagyon minden fundamentom és az felül leirt mediumok idáig prosequaltatnának velenczésekkel is. Most vettem, kegyelmes uram, *Comenius* levelét sub dato 8. Maji; azt írja, hogy az az nagyságod *ablegatusa*, kirül azelőtt is irtam volt, oda jött hozzá, ki megfosztatott volt és már az ő patronusának külségével megint feladoptáltatott és hogy csak az nagyságod dolgaira nézve ő maga is *Comenius* elmegyén vele *succushoz*, die 10. Maji kellett bizonyosan megindulniok; elhittem *szívesen fog az ott szolgálni* nagyságodnak. Az succus meg most Juttlandiában van, mivel az socerusa dolga tractáltatik most az danussal és az ligát is most tractálja az két király egymással Coppenhágban; úgy hiszem, az két dolognak végben menetelit várja; az hugát, ki tavaly megfletett hassiai fejedelemnél volt, most Salispacki herczegnek adta. Három armadával hogy leszen; egyiket magyar fog(ja) vezetni, másikat salispacki, harmadikat Vran-

gel. Nem csak Nádasdi, de érsek is azt tartják, ha lengyelekkel megbékélik austriai házon lesznek gallussal és dánussal együtt mindjárt.

(Az egész levél Mednyánszki írása.)

(Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.)

Jegyzet: A dült betűvel szedetttek az eredetiben titkos betűkkel vannak írva.

DELIBERATIONES

quaedam Dominorum Statuum et ordinum trium Nationum Regni Transylvaniae partiumque Hungariae eidem annexarum, in generalibus eorundem Comitibus ad diem quartum mensis Aprilis Anni 1690. indictis et celebratis ad quaerelas quasdam eorundem Statuum conclusae.

Comornikkal való számvetésre rendeltetnek bizonyos személyek.

Igen szükséges lévén, hogy mindennemű eddig adott victualék és pénz felől Komornik Urammal utolsó számot vessenek, végeztük azért, hogy azon számvetésnek véghez vitelére ad diem 20. praesentis Maji Szebenbe menjenek Bethlen Miklós Uram, Alvinczi Péter Uram és ő Kegyelmekek mellé Mikes Pál, Horváth Miklós és szebeni Vajda János atyánkfiai.

Adóhajtó executorokról.

Geréb János, Dániel Mihály, Kendefi János, Kun Miklós, Kun István, Nápolyi Péter, Boér Pál, Boros László, ezeken kül az udvarbirák közül is ha kívántatik kérhetni, sőt ha ezek közül valamelyik betegsége miatt el nem mehetne, autoritása legyen az commissariatusság.

Veselényi Pál Uram ő Nagysága ellen való deliberatuma az nemes országnak.

Közép Szolnok vármegye panaszból értjük, hogy Veselényi Pál Uram, az mely praesidiumot Hadadban tart, azok kijárván sok károkat tesznek, luznak, vonnak, tolvajkodnak, praedálnak, kiknek refrenáltatások felől egész országu, három nemzetül concludáltak, hogy ezen deliberatumunkat azon vármegye tisztel küldjék meg Veselényi Pál Uramnak és ez mellett ország nevével admo-náltassák, tartsa fenytékben az praesidiumot,

kijárni, kóborlani, az szegénységet huzni, vonni, meg ne engedje. Ha peniglen azon praesidiariusok ezen admonitio után is nem refrenáltatnak Veselényi Pál Uramtól, az nemes vármegyének egész országostúl authoritást adunk, hogy cum gente Comitatus compescálják őket és kóborlani meg ne engedjék.

Az mives emberek ellen.

Az nemes vármegyék panaszolkodván az mives emberek ellen, minden árujoknak felettébb adása végett, annak állapotja ez gyűlésrül differáltatott, az közelebb következendő ország gyűlésére.

Közép Szolnok és Kraszna vármegyéknek ígirt sórúl.

Közép Szolnok és Kraszna vármegyék megtalálásából értjük, hogy az mely sóbéli segítség portiozásoknak subleválására ígirtetett volt, azt meg nem adták, végeztük azért egész országul, három nemzetül absque omni dilatione adják meg, melyről praefectus atyánkfia parancsoljon.

Azon két vármegyéknek mostani tereh viseléséről.

Jelentik az portiozásbéli nagy terheket is, az minemü rajtunk is hasonlóképpen vagy, igyekezzük azért Isten segítségébül ez iránt való ő Kegyelmei terhet az magunkéval együtt az mennyiben lehet könnyebbíteni.

Belső Szolnok vármegye panaszáról irt delibaratuma az nemes országoknak.

Besztercze széki Malkod nevü faluból ellopott német vitéz négy lovainak alkalmatosságával ezen vármegyében Kis Kájon nevü falunak megkárosítására igyekezzén megirt malkodiak, jelentik ezen Belső Szolnok vármegyének követei: kik is hogy ok nélkül meg ne károsittassanak, végeztük egész országul, hogy mind ezen vármegye vicze tisztei, mind penig az beszterczei tisztek ad faciem loci menvén igazítsák törvény szerént az dolgot el.

Mészárosok ellen való panasz.

Az colosvári mészárosokra panaszolkodván sokak, hogy az portiookban oda vitt

marháknak bőrit vissza nem adták; végeztetett azért, hogy mind itt s mind egyebütt főcommissarius Uraimék, az efféle bőroket adassák vissza.

CONSULTATIONIS OCCASIONE
GENERALIUM

Regni comitorum ad diem 4. mensis Aprilis 1690 in arcem Fogaras indictorum et celebratorum continuata series. Acta diei 8 Maij.

Die 17 Maij. Lészen az Urunk ő Nagysága Fogarasbúl való indulása és megyen Porumbákra; ott pedig ő Nagysága mulat egy hétig; onnan, ha Isten engedi, megyen Radnothra.

Eodem. Urunk ő Nagysága mellett maradnak az commissariatusság egészen.

- Naláczai István Uram ő Kegyelme.
- Haller János Uram.
- Gyulai Ferencz Uram.
- Kemény János Uram.
- Vay Mihály Uram.
- Kendei János Uram.
- Mikes Mihály Uram.
- Mikes Pál Uram.
- Pernyeszi Sigmund Uram.
- Inczédi Pál Uram.
- Maxai Ferencz Uram.
- Segesvári királybiró Uram.
- Szebeni polgár Markus Uram.

Eodem. Ez első rendbeliek continuouskodnak udvarnál, mig Nagy Pál Uram megjő valami derék occurrentiák kívánják: ily szükség ha kívánja az Ur Teleki Uram tetszéséből convocáltatni kell, az kiket illik.

Eodem. Az ő Felsege commissariusával való generalis computusra rendeltettek: Bethlen Miklós Uram, Alvinczi Péter, Horváth Miklós és Vajda János Uramék, kik ad 20 Maij Szebenben compareáljanak.

Eodem. Az mely kamara ispánok az sőt rendkívül nagyra vágatták, az Ur generalis Uram fogassa meg.

Eodem. Dobolyi Bálint Uram az portus és aknák inspectiójára rendeltetik az Nagy Pál Uram haza jövetelég, az után nem erőltethetni.

Eodem. Vay Mihály Uram holmi difficultasoknak az generalis eleiben való propo-

sítojára és orvoslások sollicitatiojokra Szébenben expedíaltatik, ő Kegyelmének pedig uti költségére fl. 60 rendeltettek Ugron Ferencz Uram által.

Eodem. A katonaságnak 1. Aprilis fizetett hópénzeket egészen megfizetni; az udvari gyalogoknak pedig ez után kívántató egy hópénzeknek felét az ország pénzébül megadni decernáltatott.

Eodem. Bethlen Gergely Uram két vagy három hét mulva, ha az dolgok úgy kívánják, rendeljen és hozasson ide Fogarasban száz jó residentiás gyalogokat, az várbeli szolgálatra Udvarhely székrül.

Eodem. Praefectus Uram csépeltevéntől több buzát öröltessen és egyéb élést is szállíttasson az várban, egyetértvén főgeneralis Urammal és fogarasi főkapitány Urammal.

Eodem. Büdöskövet is szerezzon és vasat is szállíttasson praefectus Uram Fogaras vára szükségére.

Eodem. Az ecclesiák s papok restantia savokat s óul adják ki az aknárúl; úgy más donatariusoknak és conventionatusoknak is.

Eodem. Kővári vicze kapitányának mostani ott való udvarbíró Diószegi István rendeltetett, úgy hogy az udvarbírósnak tisztit is hűségesen procurálja; ez után leendő újabb dispositioig.

Eodem. Kővár vidékét az ország adójából más fél ezer német forintokkal segíteni commissarius Uramék által végeztük.

Eodem. Az ezer ökör felől való ország rendelése helyben marad, azoknak öszveszereztetésére prospiciálnak commissarius Uramék.

Eodem. Fejér, Torda, Kolos, Doboka és Belső Szolnok vármegyékre committálni kell az mennyi ökörrrel tartoznak, ad diem 20 Majj Fejérvárra hajtassák okvetetlen.

Eodem. Absolon Uramnak tiz ökröket adasson fő commissarius Uram.

Eodem. Az brassai harangöntőt, hogy magárul való számadásra Apor István Uram panasza iránt kihozattassék, decernáltatott.

Eodem. Torda vármegyei alsó járásbeliek, kik az assignatióval kiment executor németeket az felső járásra igazították, fizessék meg az mit reájok költöttek az felső

járársbelieknek, mivel már azok megadták volt portiojokat.

Eodem. ha mi donatiok, productiok és armalisok publicatioinak exequioi in suspenso maradtak, ez után is in suspenso maradni ítíltettek, míg ezekrül újabb dispositio leszen, de úgy hogy az Idvözült Urunk ő Nagysága halálátul fogva addig lévő idő, vagy ne számláltassék az törvény szerént az-félékrül való terminus vagy exequutionak napjai közéz.

Eodem. Az temetésrül való provisio az Ur fő generalis Uramra bizatott; úgy az varagyai hidra kívántató provisio is.

Eodem. Szentpáli Ferencz, Pater János és leányi között régen forgó difficultási végképpen való eligazittatása az Urnak fő generalis Uramnak committaltatott, igazítsa az hol ő Kegyelme akarja.

Eodem. Az statiok, székek, városokbeli commissariusok, pénz és mindenféle victualék administratorinak meg kell irni, magok hivataljokhoz kívántató minden requisitumokkal készen legyenek, és az hová másodszi dispositio fogja kívánni, minden okvetetlen comparealni kötelesek legyenek, megirván az vármegyékre, székekre és városokra is, ha kiknek mi panaszok lehet valamely commissarius s administratorok ellen, azok is minden requisitumokkal compareálnak.

Eodem. Az vásárhelyi katonák füvelő helyének az istvánházi és kincsesi nyomás völgye rendeltetett.

Eodem. Az udvar szükségére kívántató füvelő helyek tiltatására az Uram fő generalis jó idején provideáljon.

Annexa diei 8. Majj.

Kálnoki Sámuel Uram az Uram fő generalis ellen, Heizler generálnak ő Nagyságának irt levelében feltett rendeletlen informatioja iránt való számadásra, hogy az következendő deputatióra admoneáltassék, concludáltatott.

Vai Mihály és Naláczi András Uramék, hogy Urunk ő Nagysága mellett hűséges vigyázással alternatim continuuskodjanak, elejekben az Urtúl főgeneralis Uramtúl elejekben adandó instructio szerént alkalmaztatván magokat decernáltatott.

Komornik Uramnak bizonyos summa pénzbeli praetendált restantiája sollicitálására tetszett, az Uram főgeneralis Uram írja meg az generalis computus alkalmosságával bemenendő becsületes emberek által véget érünk ö Kegyelmével.

Acta diei 9. Maij.

Az Heizler general secretariusának fl.

200// deputáltattak adatni Ugron Ferencz Uram által.

Az papoknak meg kell irni, az magok generalis gyűlésére oda vitetvén az Uram főgeneralis Uram az itt fogva lévő papokat, vegyék istenes igazításbaa dolgokat, ezeket is jó idején certificaltatván felöle, legyenek készen, s adhassanak akkor számot magokról.

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében.)

DEÉS VÁROS LEVÉLTÁRA.

Közli: K. Papp Miklós.

(Folytatás.)

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
242	Vallató parancs-levél Déés városa részére. *	A. Juliae f. 3-a pr. p. f. b. Valent. m.	1594. Februar.19.
243	Fejedelmi nyilt parancs, hogy a Déési sóvágó társaság magát a városi hatósággal kötött szerződéshez alkalmazva, törvénykezésbe és ítéletek hozatalába ne elegyedjék. BCU Cluj *Central University Library Cluj	Thorda	1594. Majus 20.
244	Fejedelmi parancs Déésakna falvához intézve, — hogy Déés városát, ennek felszólítására mindannyiszor a régi szokás szerint köszolgálattételben és terhek hordozásában segítse. *	Thorda	1594. Majus 22.
245	Déés városa részére vallató parancs levél. *	in possessione Ipp f. 3. pr. p. f. bb. Viti et Mod. mart.	1594. Junius 21.
246	Déés városa részére aziránti esketés, hogy a Déési nemesség (körülbelöl 2. számból álló) minden ügyeit a városbíró és tanács előtt intézte el, a városi közterheket önkint hordotta, s a városi borfogás ellenében, ha korcsomát nyitott is, attól sikerrel eltiltatott. *	Dees	1594. Junius 20.
247	Déés városa kérelme a fejedelemhez egyfelől a különbözőféle balesetek miatt elnyomorodásáért teherviselési könnyebbitést, másfelől azt esedezvén, hogy a fejedelem által a múlt évben a közteherviselés iránt kiadott limitatio megtartására szorittatná a városi nemességet. *		1594. tájt.
248	Fejedelmi parancs Déés városához intézve, hogy a Déési Pán János irányában véghezvitetett esketésből nekio városi pecsét alatt hiteles másolatot adjon. *	Albac Juliae	1596. September 11.

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
249	Déés városa kérelme a fejedelemhez Székely János kamara-ispán kihágásai iránt. —* (Székely János Déési kamara-ispán volt 1596-ban.)		1596.*
250	Déés városa részére vallató parancslevél.	Coloswar sabato in pro festo b. Petri catedrali	1597. Február 22.
251	Déés városa részére káptalani másolata azon fejedelmi levélnek, mely a Kendi Ferencz féle és Nagy Gáspár kezére adomány útján jutott Tordai házat, ezen város szokásához képest viszont közteher viselet alá szorította.	Albae Juliae	1597. April 29.
252	Gerő István és János részére, Déési két házokat illetőleg, közteher aluli mentesítő fejedelmi levél.	Albae Juliae	1597. December 10.
253	Báthori Zsigmond fejedelem által crassói Literati Lukács, Zsigmond és István részére adott nemes levélnek egyszerű másolata.	Albae Juliae	1597. September 10.
254	A Déési polgárság és nemesség között kötött az-iránti egyezmény, hogy ha a köztök fennforgott egyenetlenségeket febr 9-én egymás között el nem intézhetnék, ügyöket a Sz.-György napi táblai gyűlés elébe terjesszék.		1598. Februar. 9.
255	Hesdati Tamásfalvi Boldizsár által Déés városa ellen, elfogattatásáért és raboskodásáért indítandott pert illető kihívó idéző parancsnak párja.	A. Juliae die festi Sancti Regis Ladislai	1598. Junius 27.
256	Intő, idéző és bizonyosító parancs Déés városa részére Déési Literati Máté ellen, egy nála létezett városi kiváltságos levélnek kiadása iránt.	Albae Juliae	1598. Majus 17.
257	Intő és törvénybe idéző levél Déés városa részére, Déésakna városa ellen, ez által eltartóztatott Déési kiváltságos levelek kiadattatása iránt.	dto	1598. Majus 17.
258	Maria Krisztierna parancsa Déés városához, hogy az ottani nemességnek házaik után mint eddig, ugy ezentul is szántó, kaszáló és erdőbeli nyilak osztassanak ki évenkint.	Albae Juliae	1598. Junius 18.
259	Maria Krisztierna rendelete a Déési bírósághoz, ennek törvénykezési gyakorlataiban további megartatása iránt.	Albae Juliae	1598. Julius 14.

Folyó szám	Oklevél tárgya	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
260.	Intő, bizonyosító. és kihívó fejedelmi parancsnak párja, Déési Nadlaki Literati Márton részére Déés város községe ellen, amannak Bányai Mihály nevű szolgája bebörtönözéséért.	Albae Juliae	1598. Decemb. 20.
261	* Déés városa kérelme Báthori Zsigmond fejedelemhez, hogy az atyja Báthori Kristóf által évenként Szamosujvárról kiadatni szokott 10 köböl búzát maga is adatná ki, mely kiadást szamosujvári kapitány Hamvai György eddig megtagadott.		1599. Januar 3. tájt.
262	* Báthori Zsigmond fejedelem parancsa a szamosujvári kapitányhoz, hogy a Déési révészeknek és csolnakosoknak azon vár jövedelméből évenként tiz köböl búzát adjon bérül.	Albae Juliae	1599. Januar 3.
263	* A Tordán táborozott ország rendei levele Déés városához, melyben tudtván Mihály vajda elleni céljokat, a várost is fegyverrel készenállásra szölitják fel.	Ex castris ad Thorda positis	1600. Septemb. 2.
264	* Csáki István fővezér levele a Déési tanácshoz, hogy a városi fegyveres népnek egyik része vonuljon a Thorda melletti táborba, másik része pedig ügyeljen Szamosujvárra.	Ex castris ad Thorda positis	1600. September 7.
265	* Az ország rendeinek a Déési biróhoz intézett aziránti rendelete, hogy Kővár őrségének adná tudtára azt, miszerint a várnak németek részére történt feladása helyeseltetik.	dto	1600. September 11.
266	* Csáki István főhadvezér levele a Déési biróhoz, egyebek között tudatva, mikint értekezés végett Oláh Boldizsárt, megbizottját küldené hozzá, s valami Rettegi aranyról is említést teszen.		1600.
267	* Basta György védlevele Déés városa részére.	Ex castris ad Kenyérmező positis	1601. August. 31.
268	* Basta György levele Déés városa részére, fuvarozás terhe alóli felmentetését illetőleg.	Ex civitate Mediensi	1602. August. 28.
269	* Basta Györgynek B. Szolnokhoz intézett nyilt rendelete a Déésiek egy évi adójának elengedése iránt.	dto	1602. August. 28.
270	* Basta Györgynek Déés városa minden szabadalmait megerősítő levele.	Albae Juliae	1603. Januar 26.

(Folytatása következik).

WESSELÉNYI FERENCZ

Leveles Tárczájából.

Közli

Szilágyi Sándor.

1654. aug. 8.

XX.

Kigyelmes uram.

Déva várából 1-ma hujus irt nagyságod méltóságos levelét mai napon 7 és 8 óra között reggel nagy alázatossággal vettem. Feledékenységetem én kigyelmes uram meg nem vallhatom, mivel ha gyarlóságom s értéktelen voltom engedné, megmutatnám nagyságodnak igaz alázatos szolgája vagyok; de ha effectusban nem bocsátnak megirt okaim is, ugyan nagyságod jó emlékezetivel élek, szerencsés napjai folyását szívesen kívánója vagyok; ha csak felette gyengén állatom is az nagyságod kigyelmében. Szerencsés éltén nagyságodnak örvendek, abban állandóságot kívánok. Az mi ritka irásomat illeti, úgy tudom, kegyelmes uram, eddig két rendbeli levelemet is vette nagyságod; új híreket pedig olyakat nem irhatok, kikkel nagyságod bővebb ne legyen. Irhattam volna talám szomorú haláláról kigyelmes királyomnak; de szomorú híreket nagy méltóságú fejedelmeknek nem örömetst irok.

Tatár hán megholt, ember volt, azt nem irhatom, isten irgalmazson neki. Lupul fogását is nagy alázatossággal értem az nagyságod levelébül; úgy szokott isten banni affélékkel, az ki az lapáton nem ülhetnek az átagon is el kell ülniek. Stefán vajda magyar hadai levágásokat és arrul Bécsben való irást, én, tudja isten, nem tudom; nem is hallottam affélet; mostanság — van annak ugyan jó ideje, semmit se egyike, se másika felől nem hallottam; hanem mikor az késmárki commisió voltam, ott hallottam efféle hirt s derekes embertül pedig, az kinek nagy helyünnent izenték; de attul fogvást semmit affélet se hallottam se irtam. — Az muszkák megverését én is értettem s igen bizonyosan írják az varsavai lengyelországi gyűlés szerencsésen végben menetelivel; isten minden határiban segítse az igaz így keresztény hadakat. Az

borosjenei hirt tagadhatatlan, kigyelmes uram, én is hallottam s ugyan valóban sűrűen, kiváltképen az hajdú vitézek mustrálása, kiszállítása majd felkavarta sokunk elméjét s megvallom, hogy irtam ő felségének is, emberét adván (sőt leveleit is oda küldvén) az kiktül értettem; — s azt irtam, méltatlan voltomra, ha valaha nagyságoddal jól correspondeált ő felsége, most néz; ha az igaz, hogy ugyan megszállja az török Jenőt, nem igaz keresztény az, valaki azért mind értékét s mind teste szakadását szánja. Hála istennek, de pedig nem igaz ez az hir; az isten ne is segítse az pogányokat reá, sőt többet is elvénén tülök, adja közinkben. Semmi újságot nem irhatok nagyságodnak. Úgy látom az török szomszédokkal derekasan összegabalyodunk; felette nyu(g)hatatlanul viselik magokat. Mostan azért többet nem tudván mit írnom, még is kívánok nagyságodnak szerencsés kedves életet, maradván nagyságodnak

alázatos szolgája

G. H. WESSELÉNYI FERENCZ imp.

Szendrő 8. Augusti 1654.

(Az egész levél Wesselényi irása.)
(Eredetije a magy. kir. kam. levéltárban.)

1656. febr. 13.

XXI.

Méltóságos, tekintetes és nagyságos
erdélyi fejedelem.

Szolgálók Kegyelmednek.

Szamos-Ujvárrul 2. hujus irt méltóságos levelét mai napon 3 és 4 óra között délután igen nagy becsülettel elvettem. Megholt fiam szánakodását fizesse isten kegyelmednek; úgy tetszett az fölséges istennek s úgy lett; áldassék szent neve. Kigyelmes császáromhoz és az méltóságos austriai házhoz nevelje és gyökerezze isten az kegyelmed jó intencióját. Az folytató híreknek én nem hiszek, noha elégszel (*elégyszer*) folyt a hírek, futnak; noha azokat, higyjé kegyelmed, oly emberek folytatják, kik kegyelmednek fejedelmi bő adományával érdemletlenül sütöznek; de annak is megösmert szennyező kelleéseknek vége leszen, s az igaz ember le nem nyomatik. Igen engedelmesen köszönöm az lengyel hírek

velem való közlését kegyelmednek; segítse isten az igaz ígyet és adjon békességet az keresztyénség között. Gyűnök ugyan nekem is fleimben holmi közönséges hírek Lengyelországbul; de semmi méltót mostan kegyelmednek nem irhatok. Engemet is talált meg az lengyel király ő fölsége, kívánván assistentiátmat ezen menendő királynénak ő felségének; melyet várok óránként s az mennyiben erőm engedi, örömet szolgállok ő fölségének. Az közönséges haza szolgálatja előmozdításában, megvallom, kicsiny vagyok; mindazáltal könyörgök istennek méltatlan imádsággal, adjon erőt és gyámolítson sok jó tanácsok által s az többi között az kegyelmednek méltóságos assistentiája mellettem lévén, gyámolihassuk romlásra indult szegény hazánkat, kit kész vagyok véremmel is segítenem; kérvén nagy engedelmisséggel kegyelmedet, jó tanácsával s egyszersmind méltóságos assistentiájával, mikor hun kívántatik hazánk ótalmában, kedveskedő fejedelmi jó akaratját meg ne vonja, tartván engemet kegyes fejedelmi tetszésében, kívánván az mellett, minden jókkal áldja és éltesse isten kegyelmedet. Maradván mig élek, kegyelmednek igaz szívvél

szolgálándó sógora

Gróf H. WESSELÉNYI FERENCZ m.p.

Murány 13. Febr. 1656.

(Az egész levél Wesselényi irása.)
(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1656. apr. 23.

XXII.

Méltóságos és tekintetes, nagyságos erdélyi fejedelem.

Ajánlotta igiretemnek eleget akarván tennem, im újonnan micsoda híreim jüttek Lengyelországbul, az mint jüttek, úgy küldöm az kegyelmednek méltóságos kezeiben; sem affirraódom, sem improbádom; tudván, ezek akar legyenek igazak, akar nem, jobban avizáltattanak kegyelmed előtt. Szánja meg isten az keresztyének között romlásokkal való vér ontását. Azomban az oktáva is elmulék az szomszéd országos lármáskodások miatt s ő fölségét is, császár urunkat Prága felé, hal-

logatom készülni; kihez képest rettegve várom Bécs felé való utamat, ki ha úgy találna lenni, megírom kegyelmednek; elvárván kegyes parancsolatját. Semsei György uramat várom óránként, kinék erejét s egészségét látván, beküldöm az kegyelmed szolgálatjára. Mostan azért abban hagyom irásomat; kívánom, isten méltóságos fejedelmi vitéz fejét éltesse és áldja; maradván igen köteles és obligatus

szolgája, sógora

G. H. WESSELÉNYI FERENCZ m. p.

Polonka 23. Apr. 1656.

Külczim: Celsissimo Principi Domino Georgio Rákóczy *stb.* Domino et Affini colendissimo.

(Az egész levél Wesselényi irása.)
(Eredetije a magyar királyi kamarai levéltárban.)

1656. april. 30.

XXIII.

Méltóságos és nagyságos erdélyi fejedelemasszony.

Az nagyságod méltóságos levelét tegnap nagy engedelmisséggel vettem. Nagy Balázs ellen való fájdmát értem; im irtam neki az nagyságod jószágán ne kapdosson; mert azt meg nem engedem; micsoda választ ad, ahoz conformádom magamat s ha gazolkodik, higgye nagyságod, kárt és fájdmát mivel magának. Kérvén nagy engedelmisséggel nagyságodat, tovább is parancsoljon; higgye nagyságod, nagy szerencsémnek tartom, ha miben szolgálhatok nagyságodnak; kívánván isten sokunk szerencséjére éltesse és áldja kedves egészséggel. Maradván nagyságodnak, mig élek, igen engedelmes

szolgája

G. H. WESSELÉNYI FERENCZ m.p.

Polónkán 30. Apr. 1656.

Külczim: Illustrissimae Principissae Dominae Susannae Loránthffi *stb.* Dominae mihi Colendissimae.

(A levél Wesselényi irása.)
(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

KÖLCSEY FERENCZ HÁTRAHA-
GYOTT LEVELEIBŐL.

I.

Pozsony, Julius 12. 1833.

Tiszteletre méltó Barátom. Junius 7-dikén költ levelem óta, sem tőled nem vettem, sem hozzád nem irtam levelet. Egyebet nem is tudok rólad s szép hazádról, mint a mi az ujságokban igen gyéren s igen egyoldalulag áll. Azonban a szegények gyámolítására intézett szövetkezésből látom, hogy Te egy pillanatig sem szüntél meg magadhoz hasonló lenni, s az emberiségért munkálni.

Mi az urbarium hét cikkelyeit e nyolczadikkal pótoltuk meg:

Art. VIII. De subditorum personali, realique securitate.

Urbariali subditorum conditione superioribus plena definita, ut sorti eorundem in respectu caeterarum quoque civilium correlationum prospectum sit, statutur.

§. 1. Quod subditi non aliter quam per constitutum legalem judicem debite auditi et juxta exigentiam legis judicati, in rebus personisque suis turbari, tantominus (exceptis casibus lege definitis) capi, vel paenae corporis afflictivae subjici valeant.

§. 2. Activitate litigandi subditis vigore art. 20: 1802 in contractualibus jam concessa, libertas haec ad caeteras quoque eorundem causas ita extenditur, ut cunctas praetensiones, personalesque injurias, contra quemcumque, actoratu proprio prosequi integrum sit.

Ez Articulus az én kerületi előlülésem alatt állapított meg; s vigasztalásodra mondhatom: nagy többséggel.

Ebből látod, hogy az urbarium kerületileg el van végezve; azóta a cikkelyek magyarra fordításával küldöttségben foglalkozunk, s e héten készen is leszünk; s így jövő héten országos ülésbe mehetünk vele. A cikkelyeket egyenként fogjuk a fő RRhez küldözgetni, a principiumok öszveütkezésének esetére a visszalépést feltartván.

Megtétetett a budapesti hid iránt is az indítvány; s egy üzenettel megkértük a Méltóságokat, hogy a hidegyesület kihallgatására, s véleményes jelentés adásra vegyes küldöttség

rendeltessek ki. Elfogadák; de a küldöttség még ezután fog kineveztetni.

A vallási tárgyban nagy a baj. A Méltóságok hatodik válaszokban sem engedtek egyebet, mint a másodikban; s felszólítanak, hogy a pontokat, mikre nézve egyezés történt, terjesszük fel. Erre tegnapelőtti kerületünkben azt végzők, hogy az egész dolgot felfüggesztjük — boldogabb időkig.

A kérdés már darab idő óta nem annyira a vallást, mint a monarchiai principiumokat illette. A Nádor és Personalis arra kezdék az embereket verni, hogy a transitusra nézve a megyei deputatio az általmenni akarót kihallgatván, a dolog a Felsőnek jelentessék fel pro indultu. Hatodik üzenetünk alkalmával országos ülésben a Personalis fel is tevé e kérdést; s a már előre történt egyetértések következtében 21 megye mellé is állott. Azonban a többség, bár vékonyan, még is részünkön maradt. Most midőn a felfüggesztés elvégeztetett, nagy mozgásba jöttek az emberek; sokan Bécsbe futottak. Mi lesz vége? az országos ülés megmutatja.

Minekelőtte kerületi ülésünk lett volna e tárgyban, itt azt a hirt szörogatták, hogy Te itt fogsz termeni, s az ügy depositióját munkálni készülsz.

Mindezekből látni való, hogy jövődöre rossz kinézések vagynak. Azonban én és mi nyugodtak vagyunk lelkünk idvességére nézve. Megtettük, s tesszük a magunkét.

A dolog kimeneteléről tudósítani foglak. Méltóztassál megírni ha Juniusi levelem, s e mostani kezeidhez juthattak-e? A ti dolgaitok ki fognak-e már egyszer fejteni? Neked itt is kellene lenned. Ölellek forró, szent barátsággal.

F.

Külczim: Méltóságos Hadadi B. Wes-selényi Miklós Urnak, baráti tisztelettel.

Buda,
Debreczen,
Somlyó,

Bréd,
Zsibó.

II.

Pozsony, Julius 18. 1833.

Tiszteletre méltó Barátom, utóbbi levelet hozzád e hónap 12-dikén íram; azóta

örömem, az az fájdalommal vegyült örömem vala Jul. 1-jén irt leveled olvashatnom. Igen is, édes Barátom, a föld gyermekeinek nagy része irigy és gonosz; de mit tegyünk velök? Így bántak ők a világ legnagyobb embereivel; így saját jóltevőjikkel mindenkor

— — — diram qui contudit hydram

Comperit invidiam supremo fine domari; ugymond Horatz apánk, s ugymond a mindennapi tapasztalás. A ki azért tesz jót, és szépet és nagyot, hogy hálát arasson, az célját elveszti; s kénytelen leszen, mint Talbot, halála óráján átkot mondani mindenre, ki éltét valami jóra, valami nemesre szentelé.

Mult héti levelemből olvashatod: mi lön vége küzdéseinknek a religióért. E tudósítás sem arra szolgál, hogy vigasztalást öntsön lelkedbe. Illy küzdés edzi ugyan a lelket, jobban jobban kifejti a karakter erős voltát, s több több önérzést emel a kebelben: de jaj a kornak, mellynek küzdőji nyugalmodat csak abban lelik, hogy megtették a mit lehetett! vagy legfelebb, hogy magvat hintettek el a jövődőség számára kivirulandót! — Megvallom, szép dolog a jövőre teljes reménnyel előre tekinteni; szép dolog azt hinni, hogy a maradék előhalad majd a pályán, mit küzdéssel mi nyitánk meg: de ha meggondoljuk, mi minden áll még akadályul, mi minden történhet még, a mi kiküzdött pályánkat a maradék előtt járhatatlanná fogja tenni? akkor édes Barátom akaratumk ellen kétségbe kell az idvezség felől esni.

Azon 7-dik üzenetet, mellyel a tárgy ideigleni felfüggesztését kijelentettük, kéz alatt a szathmári követ irta. Felelék a Méltóságosok, hogy tehát e tárgyat e formában megszüntnek tekintik, de a pontokat mikre meg egyezés történt az 1790: 13. értelmében ha csak a több gravamenek sorában is felterjesztetni kívánják. De ki nem látja, hogy e szerint ott volnánk, hova legelső válaszokkal akartak vonni, midőn a dolgot vegyes küldöttség kezébe adatni kívánák? Ma vétetik vizsgálat alá a 8-dik üzenet, mellyel röviden mondjuk: miképen sem a felterjesztés illy módját el nem fogadjuk; sem a megszüntetést nem akarjuk; fenntartván a tárgyat

akkor, s olly formában venni ismét elő, mint jónak fogjuk látni.

Ha a törvényhatóságok lelkekre veszik a dolgot, a fekvés változhat. Tegnap értettük, hogy Aradból igen kedvező utasítás jött. Ez váratlan vala. Ki tudja még mi történ?

E héten kezdők az urbariumot országos ülésben pörölyözni. Két nap az 1. cz. 6 első §-jain keresztülmentünk. Ez mégis gyorsabb menetel mint a kerületben volt. Minden tusák mellett is a kerületi Reductio változatlan mindeddig, s így az usufructuatio szabad adásvevése megállitva van. Ez reményt gerjeszthet benned, hogy a 8-dik cikkely sem fog elveszni; annyival inkább, mert (a képviselőség dicsőségére legyen mondva) nagy többséggel volt határozva kerületeinkben.

Ha dolgozom-e? A mult hetekben témérdek küzdéseink valának; s én utolsó szavazatomat a religiói tárgy felfüggesztésekor betegen zengém el. Ebből gyaníthatod, hogy néhány héttel elmaradtam; de jegyzéseket folyvást teszek; s hézag nem marad.

Eötvöst e hónap végével várom; s mihelyt jő, én megyek. Nem tudván megjött bizonyos napját, én sem irhatom mikor leszek bizonyosan elindulandó. De talán August elején csak mehetek. Károlból azonnal irok hozzád, mihelyt oda érkezendek. Szükségem, igen nagy szükségem van pihenésre. Ez a gyenge test a maga könnyen lángra lobbanó lelkétől egyszer egyszer ennyi megrázatást nem szenvedett.

Isten áldjon meg tiszteletre méltó barátom! epedek a pillanatért, hogy ismét láthassalak; s ajkaidról ismét hallhassam a vigasztalás ama szózatit: Isten a maga népét el nem hagyja! Öllelek ezerszer!

Külczim: Méltóságos Hadadi Báró Wesselényi Miklós Urnak, tisztelettel.

Buda,
Debreczen,
Somlyó,

Bréd,
Zsibó.

FÁY ANDRÁS LEVELEI
Idősebb Wesselényi Miklóshoz.

Méltóságos Úr!

Érdemem felett való Nagy jó Uram!

Kötelességem szerint kívántam Méltóságodat a Diaetalis dolgok folyásáról tudósítani, mellyet eddig is el nem mulattam volna, ha a most folyó matéria felől való tanácskozásoknak végire nem várokztam volna. A Királyi Propositionok kiadása után Circularis Sessiók tartattak, mellyekbe mind a két Circulusból Deputatio rendeltetett, a melly a Királyi Propositionokra olyan feleletet dolgozzon ki, mellybe az országnak universalis, és a Királyi Propositionokkal nexusba lévő Gravamenjei elővétessenek. Ezen Deputatio munkájának röviden ezek voltak a fő pontjai: Hogy Ő Felsége ne kezdjen háborút, minekelőtte azt országgal közlené, külömben, excepto statu defensivi belli, az ország annak következeseit és terheit ne tartozzon szenvedni; Hogy a Ditióji közt lévő harminczadokat törölje el; Hogy a só árrát szállítsa le; Hogy a militare regulamentumot vigye fellyebb, mivel most a parasztnak benne igen nagy a vesztesége; hogy a Bányászokat ne Bancóval hanem ezüsttel és arannyal fizesse, és azokat a kiknek bányájok lévén in natura aranyat és ezüstöt subministrálnak Ő Felségének; és hogy a Bancót kissebbitse. Ezt a munkát némelly igazítások után általküldték a Statusok a Mánásokhoz, a kik azt felelték, hogy a munka jó, de annak még nincs helye, mert az ország törvénye és szokása szerint elébb a Propositionokról kell értekezni, úgy osztán a Gravamenekről. Mellyre ismét a Status azt felelte, hogy ezek nem gravamenek, hanem az egész Monárchia boldogságát

illető tanácsadások. Tartott az e dolog felől való disputatio három napig, a midőn, nem tudom mi okból (a vélekedések felőle sokfélék) a Statusok közzül a legderekabb emberek, kezdtek feltételektől elállni, s Ő Felségének új feleletet adtak bé, a mellybe semmi különös nincs; és a Király is felelt vissza; de ezek az irások inkább Complimenteknek tartathatnak. Most már a Propositionok pertractálásában akarván fogni, mind a két Tábláról Deputatio rendeltetett, hogy mixte egygyütt dolgozzon. De abba sokáig meg nem tudtak egyezni, hogy mi legyen a sinormértéke a Deputatio munkájának. A Statusok azt az első Deputatio munkáját akarják sinormértékül adni, mellyet már a Mánások egyszer visszavetettek. Most már ebbe, egy punctumot, a melly a Completatióról szól, kivévén mindenbe öszvegyalulódtak, a mint észrevehetni, mert még ezutáni Sessiókban végződik el egészen a dolog. Ő Felsége a Bányákat, Mező-hegyest és a Bácsi Canálist ment megnézni. Egy Prinyi nevű Ugocsai Ablegatust a Sessióba ütött meg a szél. A magyar theatrálísták tegnap játszottak nagy applauzussal először. Logit már nehány nappal ez előtt nem lehetett kapni. Ezen tengődő társaság illy szerencsésének tudom nem kevésbé örül Méltóságod is, a ki csaknem egyedül való Pártfogója volt szegénynek. Ezen tudósításaim mellett, magamat Méltóságodnak kegyes grátiájában ajánlván, vagyok

Pesten Majus 9-dik napján 1807. Eszt.

Méltóságodnak

Érdemem felett való Nagy Jó Uramnak
alázatos szolgálja
FÁY ANDRÁS m. p.

Külczim: Illustrissimo Domino Domino Nicolao B. Wesselényi de Hadad, S. C.

& R. A. Majestatis Camerario, & I. Comitatus Közép Szolnok Officii Supremi Comitiss Administratori Domino mihi gratiosissimo
per Szolnok
Debretzen 'Sibó.

*

Méltóságos Úr
Érdemem felett való Nagy Jó Uram!

Késedelmes tudósításaimról alázatosan engedelmet kérek. Nem valami nemtelen restség volt azoknak az oka; hanem a diaetális dolgok késedelmes folyása, melly mia a Méltóságod békességes türesét üres levelekkel nem akartam fárasztani. Most is inkább Méltóságod eránt tartozó köteleességemnek elégtételére, és tiszteletemnek megbizonyítására irok. — A két mixta Deputatio még is dolgozik; de meddig ment legyen, azt csak hallásból gyaníthatni. Annyi bizonyos, hogy a Subsidiura nézve, három projectumot tett fel a Propositiók körül dolgozó Deputatio. Az első ez, hogy minden ember század részét vagyonának adja oda Ó Felségének. De ez nem tetszett, mivel a cynosurája igen nehéz lenne, kivált a Rátzokra s más Kereskedőkre nézve, a kiknek a vagyonok mind ingó, tehát könnyen eltitkolható portékából áll. A második ez: hogy minden ember egy negyed részét jövedelmének tiz esztendeig adja oda. Ez sem tetszett, mivel igen sulyosan esne mindennek; továbbá mivel tiz esztendő elfolyása után könnyen megörökösödhetne s contributiová változódhatna ez a Subsidiura. A harmadik leginkább tetszik még eddig, tudniillik, hogy minden ember egy hatod részét jövedelmének adja oda, de csak egy esztendeig. De ezt, a mint a hire van, ő Felsége kevesli. — A Completatióra nem akar a Deputatio másképen állani; ha csak a Magyar Regementekbe Obersterig minden tisztek Magyarok nem lesznek; mivel most a magyar katonaság nem egyéb, hanem alumniura a Német Országi nagy Urak gyermekeinek, a kiknél a Majoratus lévén szokásba, a második, harmadik gyermek nem élhetne. — A Gravameneken dolgozó Deputatio felvette ezeket a pontokat: hogy a Gardisták completáltásanak s fizetések neveltessen. Hogy mint régen, most is szabad legyen privatusnak ezüst s arany bányát tartani; a kiásott matériának felét maga szükségére megtartani, felét Ó Felségének eladni. De ez a gravamen megállt-é vagy nem, nem tudom. Postulatumok is vétetődtek fel, úgymint: hogy az erdők reguláztassanak; hogy ha valami földes Urnak

valami folyó vagy álló viz miá haszonvehetetlen földje van, mint a Szamos mentibe, s a földes Ur vagy nem akarván vagy elégtelen lévén a viz regulációjára, a Közönség regulázza azt, tartozzon a földes Ur a reája háramló haszonnak capitalissát megfizetni; különben legyen a Közönségnek jussa, a földet másnak akárkinek, in forma pignoris judicialis általadni. Az olyan falukra nézve, a mellyek két vármegyében fekszenek, az végeztetett, hogy a melly vármegyében a falu fekszik, ahhoz tartozzon territoriumával együtt; de a változáshoz képest a Porták is változódjanak. Azon faluknak állapotja pedig, mellyek Erdély s más szomszéd országok és Magyarország között, két országban fekszenek, a Palatinus decisiójára bizattassanak. A Deputatiókról még többet nem tudhatni. Ezen tudósításaim is csak hallásból lehetett sze-degetnem; ugyan azért a bécsúszhatott hibákról alázatosan engedelmet kérek. Azt beszélik, hogy Ó Felsége, bejövén a beszédbé a Diaetának lassú folyása, és az abban előforduló czivakodások, azt mondta volna egy Mágánának: hogy ha az ostoba Tsehek vagy Austriaiak cselekednék azt, a mit a Magyarok cselekesznek, nem csudálkozna rajta; de a Magyarnak, a kinek, nem lehet tagadni, van esze, szégyenére válik ez a húzakodás, s neki is. — A théátralisták igen jól viselik magokat. A Publicum kedvét úgy megnyerték, hogy annak kívánságára Budán is kellett játszodnok, a hová a Királyi ház is várattott, de el nem jött; mindazáltal a Magyar Urak színét a Magyar théátromba lehet látni. Első Juniusba a magok hasznokra fognak játszani. Ó Felségének úgy látszik, tetszik itt Budán a lakás; mindent igen gondosan megnéz, és éppen semmi hire sincs hogy vissza szándékozna Bécsbe, sőt inkább, a mint halalszik, a kis Magyar tengert, a Balatont szándékozik megnézni. — Ezen alázatos tudósításaim mellett, magamat Méltóságodnak kegyes grátiájában ajánlván, maradok

Pesten, 28-ik Májusban 1807-ik eszt.

Méltóságodnak

Érdemem felett való Nagy jó Uramnak
alázatos szolgálja
FAY ANDRÁS m.p.

Külczim: Illustrissimo Domino Domino L. Baroni Nicolao Vesselényi de Hadad S. C. & R. A. Majestatis Camerario I. Comitatus K. Szolnok Officii Supremi Comitiss Administratori, Domino mihi gratiosissimo.

per Szolnok
Debretzen

'Sibó.